

Landelijk snoeien laat regio's bloeien

Landelijke organisaties in zorg en welzijn en de regio's moeten elkaar beter vinden, stelt Arie Jongejan, directeur-bestuurder van de ROS'en Caransscoop en Progez. "We moeten deze twee werelden beter bij elkaar brengen. Landelijk zou in dienst moeten staan van de regio. Door landelijk te snoeien zullen de regio's gaan bloeien."

Om de verandering in de (eerstelijns)-zorg het hoofd te kunnen bieden, de positie van de eerste lijn te versterken en innovaties te stimuleren hebben de ROS'en regionaal de taak deze vernieuwingen te begeleiden. Ook is ZonMw enkele jaren geleden gestart met het stimuleringsprogramma Op één lijn. Dit programma heeft veel praktijkprojecten en (evaluatie)onderzoek opgeleverd.

De samenwerking in de eerste lijn heeft inmiddels steeds meer vorm gekregen en is ook sterk geprofessionaliseerd. Met de overhandiging van het evaluatierapport Op één lijn op 18 januari 2016 aan verschillende directies van het ministerie van VWS kwam er officieel een einde aan het programma Op één lijn. Maar hoe moet het nu verder met de opgedane kennis uit het onderzoek?

Twee werelden

Arie Jongejan heeft wel een idee. Hij is directeur van Caransscoop en Progez (twee fuserende ROS'en in Oost Nederland) en kreeg de gelegenheid om namens het ROS-netwerk zijn visie te ge-

"In toenemende mate zien we belanghebbenden elkaar op regionaal niveau opzoeken. Zorg, publieke gezondheid en welzijn moeten een verbinding aangaan: integreren, overhevelen (substitutie) en over domeinen heen werken. Patiënten en inwoners krijgen een andere en grotere eigen verantwoordelijkheid als het gaat om hun gezondheid. We zitten midden in de transformatie naar wijk- en populatiegericht werken. Landelijk en regio, dat zijn nu twee gescheiden werelden. Terwijl deze twee elkaar veel te bieden hebben, maar de aansluiting is op dit moment niet altijd optimaal. We zien nu bijvoorbeeld te veel top down, vanuit de landelijke

"We zien nu te veel top down, vanuit de landelijke organisaties gebeuren"

ven tijdens de genoemde bijeenkomst in Den Haag. "We moeten twee werelden beter bij elkaar brengen: de wereld van de landelijke organisaties aan de ene kant en die van de regio's aan de andere kant. Aan de ene kant hebben we kennisinstututen zoals Vilans, NIVEL, RIVM, ZonMw en tal van beroeps- en brancheorganisaties als de LHV en InEen, met veel kennis over de eerste lijn. Aan de andere kant staan de zorgaanbieders, zorginkopers als gemeente en zorgverzekeraars, GGD'en, ROS'en, bedrijfsleven en onderwijs. Deze hebben weer veel ervaring in de praktijk van de regio's."

organisaties gebeuren. Landelijke organisaties tuigen structuren op omdat zij regionaal willen implementeren. Dat kan heel goed werken, maar werkt niet altijd. Dat is zonde van de tijd, de energie en het geld dat je erin stopt. Als een project stopt omdat bijvoorbeeld het geld op is, dan is er veelal geen vervolg of borging."

Het is volgens Jongejan beter om gebruik te maken van en aan te sluiten bij de regionale 'infrastructuur', die nieuwe vormen van samenwerking mogelijk maakt.

Het is volgens Arie Jongejan beter om gebruik te maken van en aan te sluiten bij de regionale 'infrastructuur', die nieuwe vormen van samenwerking mogelijk maakt.

Zandloper

De kracht in de landelijke organisaties zit volgens Jongejan vooral in de hoeveelheid vergaarde kennis, bijvoorbeeld op wetenschappelijke niveau, die ook op hoog niveau is gebundeld. Daar zit veel meerwaarde. Maar de veranderingen in het maatschappelijke en zorgveld vragen om een andere manier van implementeren.

De regio's hebben juist weer veel kennis van lokale structuren en praktische ervaring hoe iets wel of niet kan werken, tot op wijkniveau. En niet alle regio's hebben natuurlijk dezelfde behoeftes, die kunnen sterk verschillen zodat maatwerk nodig is. "Landelijk zou in dienst moeten staan van de regio", aldus Arie Jongejan. "Enkele jaren geleden was een slogan van VWS 'De regio is aan zet'. We zitten nu in de fase: 'In de regio gebeurt het'.

Maar hoe breng je die twee beter bij elkaar? Jongejan maakt de vergelijking met een zandloper. In een dergelijk model raken de twee werelden, landelijk en regio, elkaar in het midden. Dat is nu nog een smal gedeelte, met de nodige opstoppingen. "Ik doe dan ook een oproep om gezamenlijk de doorgang tussen beide werelden te verbreden waardoor de doorstroming beter en sneller tot stand kan komen. En op zijn tijd is het dan goed om de zandloper om te draaien, waardoor de *top* weer *down* wordt en de *down* weer *top*. Ik verwacht trouwens dat de innovaties ook 'van buitenaf' komen, denk aan burgerinitiatieven, bedrijfsleven, technische ontwikkelingen. Dat zien we immers ook in andere sectoren."

Drempels en loslaten

Het beeld van de zandloper geeft veel reacties en bijval, zo stelt Jongejan. Maar hij voorziet ook drempels. "Neem de beroepsorganisaties. Die hebben en

Landelijk en regio raken elkaar als bij een zandloper in het midden. Arie Jongejan roept op om de doorgang tussen beide werelden te verbreden, waardoor de doorstroming beter en sneller tot stand kan komen.

houden een belangrijke landelijke functie. Maar de individuele leden zijn op hun beurt ook weer lid van een regionale beroepsorganisatie die hun lokale beleid afstemmen met andere regionale organisaties. Veel zorgverleners participeren ook in lokale en regionale samenwerkingsverbanden. En dan kan het gebeuren dat de regionale organisaties taken overnemen van de landelijke club. Zo zullen de panelen verder gaan verschuiven, maar daar zal niet iedereen blij mee zijn. Dat levert weerstand op. Het zou helpen als landelijke organisaties leren loslaten. Door landelijk te 'snoeien' zal het regionaal veel meer gaan bloeien!"

Hoe wil Jongejan zijn idee verder vormgeven? "Ik schets hier een positieve be-

weging met schuivende panelen. We moeten op zoek naar wegen waardoor meer verbinding tussen beide werelden, het landelijke en de regio, kan ontstaan. Ik pleit voor een niet-vrijblijvende dialoog met landelijke en regionale kennisinstituten over het verzamelen, bundelen en verspreiden van kennis en goede voorbeelden. Gericht op een duurzame structuur voor de implementatie van domein overstijgende regionale innovaties op het gebied van geïntegreerde zorg. Dat sluit mooi aan bij de opdracht van VWS en VNG aan een aantal kennisinstituten om samen te gaan werken ten aanzien van integraal werken." <<

Tekst: Niels van Haarlem

Foto Arie Jongejan: Medea Huisman

Foto zandloper: Thinkstock

